

СЕМАНТИЧНА СТРУКТУРА КОНЦЕПТУ ЗРАДА ТА СПОСОБИ ЙОГО ЛЕКСИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Іванченко М. Ю.

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Статтю присвячено аналізу способів лексичної репрезентації концепту ЗРАДА. Визначено слова-репрезентанти досліджуваного концепту, здійснено аналіз семантичної структури ключових лексем. Виділено групи лексем, у яких слова тісніше пов'язані одне з одним, і таким чином встановлено семантичні зони структури концепту.

Ключові слова: концепт, семантична структура, лексико-семантичний варіант, сема, група.

Іванченко М. Ю. Семантическая структура концепта ПРЕДАТЕЛЬСТВО и его лексическая репрезентация в английском языке. Статья посвящена анализу способов лексической репрезентации концепта ПРЕДАТЕЛЬСТВО. Установлены слова-репрезентанты исследуемого концепта, произведен анализ семантической структуры ключевых лексем. Выделены группы лексем, в которых слова более тесно связаны между собой, и таким образом установлены семантические зоны структуры концепта.

Ключевые слова: концепт, семантическая структура, лексико-семантический вариант, сема, группа.

Ivanchenko M. Yu. Semantic structure of the concept BETRAY and its lexical representation in English. The given article deals with the lexical means of representation of the concept BETRAY. The words-representatives of the concept under analysis and the semantic structure of the key words have been determined. Groups of lexemes in which words are closer connected to each other have been distinguished which made it possible to point out the semantic zones of the concept structure.

Key words: concept, semantic structure, lexico-semantic variant, seme, group.

Зрада – це удар, якого не очікуєш

Пауло Коельо

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Концепт є об'єктом вивчення філософської, психологічної, лінгвістичної, літературознавчої та когнітивної парадигм. Будучи водночас основною одиницею й концептології, й лінгвокультурології, концепт вирізняється неоднозначністю та суперечливістю витлумачення. Однак в усіх вищезгаданих випадках концепт розуміють як «комплексне багатомірне соціопсихологічне та культурно значуще утворення, що співвідноситься як із колективною, так і з індивідуальною свідомістю й пов'язане зі сферою науки й мистецтва, сферою побуту та соціальним середовищем, у якому перебуває мовленнєвий суб'єкт» [10, 16].

Як зазначає С. Г. Воркачов [6], у рамках філософської теорії пізнання та відображення дійсності визначення концепту варіюється від широкого (складні ментальні утворення: думка, знання, віра) до більш вузького (сенси, якими оперує людина в процесі інтеріоризації і які зберігаються у форматі квантів – життя, смерть), тобто у філософському осмисленні концепт трактується як згорнуті знання людини про світ, як складова світогляду, концептуальної картини світу, яка в процесі визначення виражається за допомогою мовних засобів.

Безперечно важливим є вивчення концептів розуміння мовного світогляду та його впливу на

мислення [4, 116], оскільки концепт є «когнітивним утворенням, яке заміщає в процесі мислення невизначену множинність предметів одного й того ж роду» [3, 267–279; 27; 15]. Утворюється він під час опрацювання інформації, що передбачає виявлення аналогій, формування асоціативних зв'язків, аналіз, синтез, тобто концепт – це «ембріон операцій мислення» [14]. Отже, за допомогою концептів як описових одиниць інтелекту суб'єкта діяльності ми можемо описати динаміку структурно-функціональної організації інтелекту в вигляді формування та розвитку, тобто процесу концептуалізації. Тому основною описовою одиницею організації інтелекту суб'єкта пізнання дійсності виступають концепти як сполучення понять, якими оперує людина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепт ЗРАДА був об'єктом лінгвістичного аналізу в роботі Н. Ю. Панфілової в аспекті поняття державницької зради в українській та англійській мовних картинах світу [13], у дослідженні С. С. Кобути аналізується реалізація концепту «ДЕРЖАВНА ЗРАДА» в романах Івана Багряного та Джорджа Орвелла [9].

Зрада як екстралінгвістичний феномен привертає увагу науковців у рамках категорії моралі. Центральними поняттями цієї категорії є добро та зло, які формують стрижень моральної свідомості і навколо яких складаються інші поняття моралі – справедливість, обов'язок, совість, свобода, честь, вірність і т. д. [1]. Зміст згаданих понять розвиває й саму мораль, що й визначає **актуальність** дослідження, оскільки аналіз центральних понять згаданої категорії надасть можливість зрозуміти спосіб

мислення та сприйняття навколишньої реальності певним мовним колективом. Вчені трактують зраду як соціальну категорію оцінки нерелевантного результату довірчого процесу, що базується на категорії віри [2]. Такий процес лежить в основі бінарних стосунків, таких, як сімейні, партійні, державні, професійні, дружні, соціальні, релігійні, етнічні, расові і т. д. Віра детермінує абсолютну передбачуваність результатів довірчого процесу. Тому в разі невідповідності отриманого результату очікуваному й говорять про категорію зради.

Метою цієї наукової розвідки є визначення та аналіз способів лексичної репрезентації концепту ЗРАДА в англійській мові.

Поставлена мета передбачає виконання таких **завдань**: визначити ключові слова-репрезентанти лінгвокультурного концепту ЗРАДА; проаналізувати семантичну структуру ключових лексем досліджуваного екстралінгвістичного феномена; виявити лексеми, у трактуванні яких трапляються ключові слова-репрезентанти концепту; виділити групи лексем, в яких слова тісніше пов'язані одне з одним; здійснити контекстуальний аналіз конститuentів виділених груп.

Виклад основного матеріалу дослідження. На першому етапі нашого дослідження ми встановили ключове слово-репрезентант, яке найбільш повно номінує досліджуваний концепт.

Відповідно до критерію частотності вживання, достатньої абстрактності значення, загальновідомості та значимості для носія мови, ключовими словами-репрезентантами лінгвокультурного концепту ЗРАДА в англійській мові є слово *betray* (v) та його словотвірні варіанти – *betrayal* (n), *betrayed* (adj), які отримують у такий спосіб статус імені концепту – мовного знака, що передає зміст концепту найбільш повно та адекватно [6, 210].

На наступному етапі ми спробували встановити значення основних лексем, які об'єктивують концепт ЗРАДА в англійській мові, оскільки «слово як елемент лексико-семантичної системи функціонує в складі певної лексичної парадигми, що утворена лексико-семантичним варіантом цього слова, а також функціонує як ім'я смислового (синонімічного) ряду, утвореного синонімами, співвідносними з одним із ЛСВ цього слова» [16, 128].

Визначення семантичної структури ключових лексем у мові здійснювалося шляхом аналізу їхніх словникових тлумачень та реєстрації можливих характеристик. Для визначення семантичної структури ключових слів необхідно виявити максимальну кількість семем, які вони здатні позначити [17]. І. А. Стернін визначає семему як кожне окреме значення, яке здатна виражати лексема як матеріальна складова слова; сукупність же семем однієї лексеми й утворює семантему як спосіб мовної реалізації базових концептуальних ознак досліджуваного концепту [16]. Опис концепту – це спеціальні дослідні процедури тлумачення значення його імені та найближчих позначень [8, 110].

Проведено аналіз тлумачення слів-репрезентантів концепту ЗРАДА на матеріалі словників сучасної англійської мови [19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 28; 29; 30].

Оскільки словники суттєво відрізняються кількістю зареєстрованих у них лексико-семантичних варіантів, доцільно вивчати, поєднувати та систематизувати дані різних словників. Така розбіжність зумовлена тим, що жоден словник не здатний відобразити всі зміни живої мови. Тому в одному випадку декілька лексико-семантичних варіантів об'єднуються в одне словникове тлумачення, а в інших – взагалі не фіксуються.

Отже, було сформовано список лексем, що підлягав подальшій верифікації до тих пір, поки в ньому не залишилися тільки ті лексеми, у трактуванні яких трапляються слова-компоненти *betray* (v), *betrayal* (n), *betrayed* (adj), тобто ті, що пов'язані з ключовими словами-репрезентантами прямим семантичним зв'язком.

У результаті був сформований список, до складу якого ввійшли 85 лексем, які об'єднані сигніфікативною спільністю. Ключові слова-репрезентанти входять до структури кожної лексичної одиниці, конкретизуючи та уточнюючи значення в кожному окремому випадку.

У межах інвентаризованих нами лексем ми спробували виділити групи, в яких слова пов'язані тісніше один з одним. Цей метод дозволяє виявити парадигматичний характер зв'язків між конститuentами, виявити внутрішню організацію лексичних об'єднань. Саме тому науковці широко використовують цей прийом [5; 17].

Кожна окрема група формує певну семантичну зону, оскільки до структури значень конститuentів відповідної групи на правах обов'язкового елемента входить спільна сема. Так, наприклад, дієслова *blab*, *babble*, *blurt*, *divulge*, *reveal*, *spill*, *unveil*, *leak* за даними словників англійської мови [19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 28; 29; 30] об'єднані спільною семою "to reveal smth, to make people aware of it, to make smth known (secret, private information)":

"Blab – to reveal secret matters indiscreetly; to chatter thoughtlessly or indiscreetly" [19, 23];

"Babble – to utter in an incoherent, foolish or meaningless fashion; to reveal foolishly or thoughtlessly" [22, 18];

"Blurt – to say something suddenly and without thinking about the effect it will have, after trying to keep quiet or to keep it secret, usually because you are nervous or excited" [24, 20];

"Divulge – make known (private or sensitive information, secret); to give information about something, especially something that should be kept secret" [28, 26];

"Reveal – to let something become known, for example a secret or information that was previously not known" [22, 567];

"Spill – to reveal (confidential information), to divulge, disclose, or tell" [25, 712];

"Unveil – to announce something officially that was previously a secret" [24];

"Leak – to tell private or secret information to journalists or to the public" [22, 675].

Об'єднуючою семою мікрогрупи лексем *treason*, *disaffection*, *treachery*, *perfidiousness*, *perfidy*, *desert*, *abandon*, *knife*, *sell-out* є сема «державна (політична,

професійна) зрада», про що свідчать такі значення:

"*Treason – the crime of helping your country's enemies or of trying to destroy your country's government*" [22, 713];

"*Disaffection – no longer supporting or being satisfied with an organization or idea*" [24];

"*Treachery – the act of violating the confidence of another, usually for personal gain*" [25];

"*Perfidiousness – the quality of being perfidious, unfaithfulness, base treachery*" [23, 686];

"*Perfidy – the deceitful violation of faith or promise, base breach of faith or betrayal of the trust reposed in one, treachery, often the profession of faith or friendship in order to deceive or betray*" [23, 686];

"*Desertion – the action of illegally leaving the armed forces*" [25];

"*Abandon – desertion from a ship or a position, typically in response to overwhelming odds or impending dangers; in spite of a duty or responsibility; a situation in which someone stop believing or supporting idea*" [23, 32];

"*Sell-out – a situation in which someone does something that is the opposite of what they had promised or that seems to be against their principles*" [24];

"*Knife – betrayal, especially in the context of a political state*" [20, 907].

У цей спосіб ми проаналізували всі конституенти досліджуваного нами концепту та отримали такі результати: лексеми розділені на семантичні зони, названі відповідно до об'єднуючої семи: зона «державна (політична, професійна) зрада», «донос», «подружня зрада (зрада кохання)», «лицемірство», «шахрайство», «хитрість», «обман», «наклеп», «спокуса», «викриття», «маніпулювання».

Семантичні зони концепту ЗРАДА різняться за обсягом. Найбільш численною є зона дієслів, об'єднана семою «шахрайство», яка налічує 23 дієслова. Найменшу кількість конституентів налічують зони «доносити», «маніпулювати», «зраджувати любовні стосунки», усі інші зони наповнені більш-менш рівномірно.

Отже, спробуємо окреслити мікрогрупи концепту ЗРАДА.

У результаті проведеного синонімічного аналізу ми виявили 12 груп лексичних одиниць, серед яких найчисельнішою є група із семою «шахрайство».

Основними виразниками семи «**ошукувати, шахраювати**» є предикат *cheat* та його синонімічний ряд *con, swindle, dupe, hoodwink, scam, cozen, bamboozle, bluff, burn, chisel, rook, flimflam, gyp, racket, fake, dodge, bunco, stick, shave, spoof*. Згадані дієслова означають «ошукувати, шахраювати, обдурювати, виманювати гроші, обраховувати (покупця), видурювати, блефувати, вести подвійну гру, залишати в дурнях». Наприклад:

"*The newspaper was duped into publishing an untrue story*" [4]; "*Staff were hoodwinked into thinking the cucumber was a sawn-off shotgun*" [13]; "*A guy that scams old pensioners out of their savings*" [10]; "*He bamboozled Canada's largest banks in a massive counter feitscam*" [8]; "*She stuck me for last month's rent*" [27]; "*He swindled me out of my inheritance*" [25]; "*The cashier gyped me when he gave me too*

little change" [21]; "*Clients who are wary of online transactions are liable to see escorts with print ads as less likely to cheat or scam them*" [18].

До цієї ж групи увійшли деякі предикати із семою «(легкий) удар», що у рамках досліджуваного екстралінгвістичного явища актуалізується як «вдарити-ошукати»:

"*He managed to con £20 out of them (get that amount from them by deceiving them)*" [15]; "*She felt she had been stuck to buying the car*" [24].

Цікаво, що в межах цієї групи дієслів виокремлюються певні підгрупи, більш тісно пов'язані між собою. Так, наприклад, дієслова *bluff, rook, cross, bunco, spoof*: об'єктами цих предикатів є гра, зокрема в карти.

"*He has been bluffing all along. Trust me.*" – said Shon" [23]; "*The tone lurches drunkenly from realistic to farcical to spoof*" [29]; "*He crossed me up after we had agreed to tell the police the same story*" [16]; "*Customers are afraid of being rooked by unscrupulous vendors*" [14].

Окрему групу становлять дієслова зі спільною семою «**розкривати секрет**» (*intentionally or occasionally disclose secret information, to make people aware of smth*): *divulge, blurt, babble, blab, reveal, spill, unveil, leak*. Названі вище предикати означають «розголошувати, навмисне оприлюднювати, вибвкати (випадково), розпатякати, викрити, неофіційно надати відомості пресі» тощо.

"*Howie directed the four of us to go someplace nearby, inside or outside, and not divulge the location*" [12]; "*I ran flush into Howie Abbott as I turned the corner and somehow managed to blurt out that Quinn and Martha were dead*" [26]; "*She was babbling about Shipton's fall and dismayed that she couldn't find her sister*" [20]; "*I'd try to smooth over the missing picture with Miss Worthington by telling her about this here notebook, but I can't be sure she'd keep her mouth shut and not blab about it to the Quincy ladies*" [26]; "*She'd made a decision in front of him, one that warned him this might be his last chance to reveal his secret*" [17]; "*I am bone-weary of the degradation, of wearing my false coquettish smile, pretending love, until they spill themselves within me*" [22]; "*He employs the current phrases such as "Abraham's bosom", without any definite doctrinal intention, to unveil the secrets of the hereafter by confirming with His authority the common beliefs of His time*" [12]; "*We are eager to tunnel under the Atlantic and bring the Old World some weeks nearer to the New; but perchance the first news that will leak through into the broad, flapping American ear will be that the Princess Adelaide has the whooping cough*" [19].

Мікрогрупа дієслів, об'єднаних семою «**обманювати (свідчити неправдиво)**», характеризується семантичними компонентами «вводити в оману, обдурювати, виманювати, одурювати»: *deceive, fool, mislead, delude, trick, two-time, defraud*.

"*I do not like to deceive my friends,*" replied the Tin Woodman; "*still, my kind heart urges me to save Eureka's life, and I can usually trust my heart to do the right thing*" [6]; "*The only bait he could find was a bright red blossom from a flower; but he knew fishes are easy to fool if anything bright attracts their attention, so he*

decided to try the blossom" [1]; "Foxes, too, and badger are dyed a brownish black, and white hairs inserted to imitate silver fox, but the white hairs are too coarse and the colour too dense to **mislead** anyone who knows the real article" [2]; "These foreigners introduced new life into politics and the press, and made it fashionable for educated Maltese to **delude** themselves with the idea that the Maltese were Italians, because a few of them could speak the language of the peninsula" [7]; "When a woman wants to know, she looks for some clever way to **trick** the man into disclosing the facts" [9]; "She defrauded the customers who trusted her" [11].

Дієслова із семантикою «хитрити» (*finesse, jockey, juggle* та *mock*) означають «майстерно, тонко, дипломатично діяти, копіювати, підтасовувати, пародіювати, спотворювати».

"It's tragic!" swoons Jeffrey in **mock** horror... One of them was subjected to a **mock** execution. <...> a mock Tudor mansion" [5].

До цієї групи увійшли дієслова за своїми периферійними значеннями завдяки актуалізації семемі «для досягнення успіху», яка набуває негативної конотації в таких прикладах:

"The rival political parties are already **jockeying** for power..." [5]; "The average first-time buyer spends many hours **juggling** figures as they try to budget for their first home" [11]; "Karen spent ten months **finessing** the financing for the property" [21].

Дієслова зради зі спільною семою «**доносити**»: *finger, squeal, denounce*. Ці дієслова означають «надавати (поліції, керівництву) інформацію про бодь-кого, встановлювати (особу, причину)».

"In 1734, however, the opposition was bold enough to **denounce** his neutrality on the occasion of the war of the Polish Succession, when Stanislaus I" [24]; "She feared they would victimize her for **squealing** on their pals" [29]; "He was **fingered** by a supergrass and charged with murder" [16].

Предикати *libel, smear, snow, backbite, gossip* формують мікрогрупу дієслів зі спільною семою «**обмовляти**». Лексеми цієї групи об'єднані значенням «займатися дифамацією, дискредитувати, ганьбити, злословити, пліткувати, паплюжити, чинити наклеп, плести небиліці» тощо.

"Among those whom Julie's guests happened to choose to **gossip** about were the Rostovs" [11]; "People often **backbite** each other in our office" [25]; "The jury found that he was libelled by a newspaper" [8]; "His conviction for sodomy was overturned on a technicality, but his political enemies made sure that his name was smeared and his future destroyed" [17]; "They would **show** the public into believing that all was well" [23].

Дієслова зі спільною семою «**зраджувати любовні стосунки**», що означають «(раптово) припинити любовний зв'язок, не дотримуватися вірності у подружньому житті, покинути (чоловіка, дружину, коханця)» тощо: *jilt, desert, cheat*.

"He was **jilted** at the altar by his bride-to-be" [15]; "Her **infidelity** continued after her marriage" [27]; "Even if she were still interested in Josh, she would never **cheat** on Alex – nor was it likely that Josh would **cheat** on Lori" [12]; "He **deserted** his wife and daughter and went back to England" [23].

Предикати *debauch, deprave, tempt, corrupt, seduce, beguile, entice, lure, mousetrap*, об'єднані спільною семою «**спокуювати**», означають «приваблювати, зваблювати, втягувати, схилити, спонукати, підбивати, захоплювати, розбещувати, спотворювати».

"The practice of excessive indulgence in sex, alcohol, or drugs his life had been spent in **debauch**" [28]; "She waited until the vamps were gone before going to the gym, not wanting to **tempt** any of them to attack her while she was half-naked and distracted" [13]; "Make (someone) immoral or wicked this book would **deprave** and corrupt young children" [19]; "According to his own statement the king had attempted to **seduce** his eldest daughter; but Robert's account of his grievances varied from time to time" [20]; "He **beguiled** the voters with his good looks" [17]; "He must rely upon physical prowess and dealmaking skills to **lure** Immortals and mortals to Hell in order to tap into the great stores of magic" [14].

Мікрогрупа дієслів зі спільною семою «**маніпулювати**» об'єднує предикати *exploit, manipulate, rape, abuse, rope*, що тлумачаться як «використання (у своїх інтересах), зловживання, вплив (на когонебудь), управління (ким-небудь), гвалтування». Наприклад:

"The bastard was trying to **rape** me, for god's sake! he was a depraved man who had **abused** his two young daughters" [28]; "He wasn't interested in marriage and he didn't want her trying to **manipulate** him into it" [19]; "Poverty leads to desperation, which in turn is a fertile ground for despots and autocrats who **exploit** the people for their own glory and megalomania" [7]; "Fine," she said, at the end of her **rope** with him" [22].

Предикати *infract, corrupt, infringe, violate, transgress, exceed*, об'єднані спільною семою «**зраджувати**», означають «порушувати, не дотримувати слова, законів, обіцянки, загальноприйнятих норм поведінки» тощо.

"No principle of either would be **violated** by my marriage with Mr. Darcy" [16]; "Some students argued that the rule **infringed** on their right to free speech" [18]; "His play **transgressed** accepted social norms" [26]; "I would **exceed** my powers if I ordered the march to be halted" [11]; "...warning that television will **corrupt** us all... Cruelty depraves and corrupts" [14].

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. У результаті проведеного дослідження нам удалося встановити, що семантична структура концепту ЗРАДА складається з таких сем: державна, політична зрада; доносити, ошукувати, шахраювати, розкривати секрет, свідчити неправдиво (обманювати), хитрити, обмовляти; зраджувати любовні стосунки, спокушати, маніпулювати; зраджувати (порушувати закон, не дотримувати обіцянки) і т. ін. Кожна сема ідентифікується низкою семантично поєднаних лексичних одиниць, які є мовним вираженням досліджуваного концепту.

Перспективою подальших досліджень є аналіз метафоричної актуалізації концепту ЗРАДА в англійській мові.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Р. Г. Идея морали и базовые нормативно-этические программы / Р. Г. Апресян. – М. : ИФРАН, 1995. – С. 32–97.
2. Апресян Р. Г. Талион и золотое правило : критический анализ сопряженных контекстов / Р. Г. Апресян // Вопросы философии. – 2001. – № 3 – С. 72–84.
3. Аскольдов С. А. Концепт и слово / С. А. Аскольдов // Русская словесность: От теории словесности к структуре текста. Антология / под ред. проф. В. П. Нерознака. – М. : Academia, 1997. – С. 267–279.
4. Белехова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект : автореф. дис. ... доктора філол. наук / Л. І. Белехова. – К., 2002. – 34 с.
5. Білінський М. Е. Синоніміка англійського дієслова: Словник семантичних відстаней. Понад 5 500 словникових статей / М. Е. Білінський. – Львів : ЛДУ ім. Івана Франка, 1999. – XXXVI, 382 с.
6. Воркачев С. Г. Счастье как лингвокультурный концепт / С. Г. Воркачев. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2004. – 236 с.
7. Воробьев В. В. Лингвокультурология: теория и методы / В. В. Воробьев. – М. : Прогресс, 2008. – 340 с.
8. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – С. 166–205.
9. Кобута С. С. Художня реалізація концепту «державна зрада» в романах Івана Багряного «Сад гетсиманський» та Джорджа Орвелла «1984» : порівняльний аспект / С. С. Кобута // Наукові записки [Національний університет «Острозька академія»]. – 2012. – Вип. 27. – С. 184–186.
10. Ковалёва Т. Ю. О содержательных контекстах понятия концепт: от В. Гумбольдта и А. А. Потебни к А. Вежбицкой и Ю. С. Степанову / Т. Ю. Ковалёва // Материалы всерос. науч. конф. «Язык. Человек. Картина мира». – Омск : Омск. гос. ун-т, 2000. – Ч. 1. – С. 16–19.
11. Корабльова В. М. Людина як віртуальний конструктор / В. М. Корабльова // Філософська думка. – 2007 – № 6. – С. 25–33.
12. Косякова Н. И. Структурно-семантические связи слов в синонимико-антонимических группах (на материале глаголов английского языка) / Н. И. Косякова // Структурные и семантические аспекты лексической системы английского языка. Сборник научных трудов МГПИИЯ им. М. Тореза. Вып. 199. – М., 1982. – С. 36–48.
13. Панфілова Н. Ю. Особливості вербалізації концепту Зрада/Treachery в українській та англійській мовних картинах світу / Н. Ю. Панфілова // Сучасні дослідження з іноземної філології. – 2010. – Вип. 8. – С. 440–448.
14. Пинежанинова Н. П. Концепт «крыла» в поезии Марины Цветаевой / Н. П. Пинежанинова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tatooine.fortunecity.com/farmer/54/natalia/koncept.htm>.
15. Полюжин М. М. Про синкретичні теорії концепту / М. М. Полюжин // Проблеми романо-германської філології. – Ужгород: Ліра, 2006. – С. 5–22.
16. Степанова М. В. К вопросу об эволюции лексико-семантического поля эмоциональных межличностных отношений в английском языке / М. В. Степанов // Вопросы лингвострановедения в курсе иностранного языка для специальных целей. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – С. 127–132.
17. Тронь А. А. Лексико-семантична група дієслів кратності із семою «різке коливання тіла або частин тіла» / А. А. Тронь, О. А. Тронь // Мова і культура. (Науковий журнал). – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. – Вип. 9. – Т. IV (92). – С. 173–178.
18. Щур Г. С. О соотношении системы и поля в языке / Г. С. Щур // Проблемы языкознания. – М. : Наука, 1967. – С. 66–70.
19. Collins Cobuild English Language Dictionary. – London : Harper Collins Publishers, 1991. – 1703 p.
20. The Concise Oxford Dictionary of Current English. – Oxford : Oxford at the Clarendon Press, 1976. – 1536 p.
21. Dictionary of Word and Phrase Origins / [ed. by Nigel Rees]. – New York, 1994. – 220p.
22. Longman Dictionary of Contemporary English. – London : Longman, 1993. – 1303 p.
23. A New English Dictionary on Historical Principles // [ed. by J.A.Murray] – Oxford, 1888–1933 (Vol. I-XII).
24. New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. – N.Y., 1993.
25. The Oxford Paperback Thesaurus. – Oxford: Oxford University Press, 1994. – 910 p.
26. The Pan English Dictionary. – London : Pan Books, 1980. – 1326 p.
27. Pinker S. How the Mind Works. – NY : Associated Press, 1997 / Pinker S. – 344 p.
28. The Random House Dictionary of the English Language. – N.Y., 1990.
29. Roget's Thesaurus of English Words and Phrases. – London : Penguin Books, 1978. – 712 p.
30. Webster's New World Thesaurus. – N.Y., 1971.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Alcott L.M. An Old-Fashioned Girl [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/An_Old-Fashioned_Girl.html.
2. Arnim E. Christopher and Columbus [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Christopher_and_Columbus.html.
3. Austen J. Sense and Sensibility. – London : Wordsworth classics, 1992. – 257 p.
4. Bronte A. Agnes Grey [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Agnes_Grey.html.
5. Buddha's Tooth. A Thailand Adventure [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Buddha's_Tooth.html.
6. Butler S. Hudibras [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.world-art.ru.
7. Dickens Ch. The Posthumous Papers of the Pickwick Club [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bookwolf.com/Free_Booknotes/The_Posthumous_Papers.html.

8. Carroll L. Alice's Adventures in Wonderland [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Alice's_Adventures_in_Wonderland.html.
9. Cooper J.F. The last of the Mohicans. – New York: Penguin Books USA Inc., 1995. – 415 p.
10. Cuze J. Conspiracy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Conspiracy.html.
11. Ellis A.C. & Stalen J. Death Jag [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Death_Jag.html.
12. Hillerman T. People of Darkness [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/People_of_Darkness.html.
13. James H. Daisy Miller [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Daisy_Miller.html.
14. Jerome K. Jerome Three Men in a Boat [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Three_Men_in_a_Boat.html.
15. Jokai M. Dr. Dumany's Wife [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Dr.Dumany's_Wife.html.
16. Joyce J. Ulysses [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Ulysses.html.
17. London J. White Fang [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/White_Fang.html.
18. Norris F. A Man's Woman [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/A_Man's_Woman.html.
19. Norris F. Blix [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Blix.html.
20. Rodinson R.B. Bicycle Shop Murderer [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Bicycle_Shop_Murderer.html.
21. Ryman E. Doctor Mooze [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Doctor_Mooze.html.
22. Scott W. Waverley [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Waverley.html.
23. Sharma R. Caterpillar to Butterfly [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Caterpillar_to_Butterfly.html.
24. Shaw G.B. Cashel Bygon's Profession [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/Cshel_Bygon's_Profession.html.
25. Trollope A. The Way We Live Now [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/The_Way_We_Live_Now.html.
26. Twain M. Life on the Mississippi [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bookz.ru/authors/tven-mark/twen_m82.html.
27. Wells H.D. War of the Worlds [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.free-ebooks.net/War_of_the_Worlds.html.
28. Woolf V. Mrs. Dalloway. – New York : Penguin Putnam Inc., 1997. – 306 p.
29. Woolf V. To the Lighthouse [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.bookz.ru/authors/To the Lighthouse.html](http://www.bookz.ru/authors/To_the_Lighthouse.html).